

Izhaja vsaki četrtek
in velja s poštnino vred
in v Mariboru s pošiljanjem
na dom
na celo leto . 3 fl.
" pol leta . 1 fl. 50 k.
" " " " . fl. 80 k.
Brez pošiljanja na dom
za celo leto . 2 fl. 50 k.
" pol leta . 1 fl. 30 k.
" " " " . fl. 70 k.
Posamezni listi se dobijo
pri knjigarju Novaku na
velikem trgu za 5 k.

SLOVENSKI GOSPODAR.

Podučiven list za slovensko ljudstvo.

Naročnino sprejema vred-
ništvo v Mariboru.

Rokopisi se ne vračajo,
neplačani listi ne
prijemajo.

Oznanila se prijemajo,
plača za vrstico je 10 k.
in za kolek 30 k.

"Poduk v gospodarstvu bogati deželo."

Štv. 39.

V Mariboru 24. septembra 1868.

Tečaj II.

Drugi slovenski tabor

v Žalcu 6. septembra 1868.

(Dalje.)

Dr. Zarnik je govoril blizo tako le: Prijatelji Slovenci! Zemlja, na kateri prebivamo, je zemlja sveta. Zadnji ostanek nekdanje velike slovenske, ktera se je nekda raztegala čez Gradece, Dunaj, Tirole itd. zgubili smo vendar kraj za krajem, tako, da imamo zdaj svojo mejo pri Muri. Dolžnost naša je, da to ohranimo za svoje otroke, da ne bodo po pravici zaradi naše nemarnosti kleli. Moramo gledati tudi na to, da nasprotnik ne bode več mislil, ako ima le 315 gld. državne, plače na leto, da je že ves slovenski narod za njim. Bere se v sv. pismu o coljnarju in farizeju, da je on bil pri vratih ta pa pri velikem oltarju, da je coljnar postal prvi, farizej pa je šel osramoten iz tempelja. Ravno tako se je dozda nam godilo. Če si pridobimo častno mesto, ki nam gre po postavi, ne bo nam treba z nemškimi pismi hoditi od Poncija do Pilata, ki nam ga morebiti še slabo raztolmači; se bomo varovali marsiktere škode in ne bomo zgubljali tako pogosto svojih pravi. Pošiljajmo nemška pisma nazaj. Vi davate svoje sine naj rajši v šolo zato, da bi postali duhovni in ostali doma. Če slovenski jezik v uradih obvelja, se bo to tudi zgodilo s tistimi vašimi sinovi, ki bodo uradniki. To pa bomo dosegli, ako trdno tirjamo svoje pravice. Glejte Madžare, katerih je samo 5 milijonov ali dosegli so vendar vse, kar so hoteli, ali vendar samo zato, ker so znali svoje pravice tirjati in ker so ponosni na svoj narodni značaj. Izreči moramo tudi mi, da smo Slovenci. Moramo biti doma možaki ali ne zmirom klobuk pod podduho nositi in se tuje klanjati med tem, ko domačin mora služiti svoj kruh po ptujih deželah. Za to nam daje lep izgled basen o medvedu, ki se je bil med ljudmi plesati naučil in je hotel te umetnosti tudi druge medvede naučiti, ko je iz sužnosti došel, ti so ga vendar spodili rekši: da nočejo jegove umetnosti, ki se je vjet naučil in da ne marajo za njo. Slovenci! Ali mi hočemo zaostati za svobodnimi medvedi? (Veliki smeh; ne bomo plesali po ptuje.) Ali ne tirjamo svojih pravic le od svetne temveč tudi od duhovne gosposke! Naši župniki in kaplani so iskreni rodoljubi; škofi hodijo vendar svoja pota, kar se tiče jezikovih pravic. Pišejo se naša imena po krstnih in drugih bukvalih in spisih tako čudno, da jih sami dostikrat ne moremo več spoznati. Šematizem lobodske škofije ni nikomur na čast. Tirjajmo toraj tudi, da se tudi tu spoznajo naše svete pravice, da se tudi tu mora uradovati in pisati slovensko. (Živio!)

Predsednik po tem prebere tudi drugo resolucijo, ktera se tudi soglasno prime, in da besedo.

G. Razlagu, ki blizo tako govori: Dragi Slovenci! Srce mi radostno poskakuje videti vas, ki ste me že dvakrat volili za svojega poslanca. Tudi jaz sem sin kmetijskih starišev in se bom do groba zvesto potegoval za pravice slovenskega naroda. Ali ni dosti, da le "Živio!" vpijemo, delati moramo, delati na vse strani, posebno pa skrbeti za to da bi na višo stopnjo povzdignoli kmetijstvo, ki redi vse cesarstvo. Skrbeti moramo za to, da kmet ne bo stradal, ter da bode našel po nedeljah tudi pečenko na svoji mizi. Tudi davke bomo lože zmagali, kedar nam bodo naša posestva bolj obdelovana več rodila. Mi imamo rodovitne njive, vinograde, lepe gozde, tudi čelarija in sviloreja se pri nas goji.

Če vse na višo stopnjo podignemo se bodo povečali dohodki in štibro bomo lože plačevali. Ko so se nekda v Ameriki miši neprimerno množile, je nekdo svetoval Amerikancem: Pomnožite mačke! Nam pa, katerim se davki od leta do leta množijo, treba je pomnožiti pridelke, kakor so to storili Amerikanci, Angleži itd. Ker pri kmetu dohodki le kapljejo, zato bi dobro bilo, da se združimo, da drug drugemu svetujemo. To pa bomo naj lože dosegli, če se napravljajo kmetijske šole, katerih, važnost so spoznali Nemci že davno. Tudi štajarski Nemci imajo tako šolo in napravljajo si sopen eno pri Mariboru. Govornik dokaže dalje, da imajo tudi Slovenci tirjati take šole od dežele in konca svoj tehtni govor tako le. Napravimo društvo, ktero bi imelo podružnice, zasadimo na na novo, kar so posekali, pomagajmo si sami!

Predsednik bere 2 resolucijo, ktera se tudi potrdi od tabora soglasno. (Konec prihod.)

Nekaj želja Slovenkam.

Spisal Fr. Jančar.

(Konec.)

Zadnjič vas, drage Slovenke! opominjam, preden svojo deviško roko ženinom podaste, pomislite: Ali je živ, iskren Slovenec, ki se ne sramuje svoje matere Slave. Pravi Slovenec premišljava, se naj hitreje poprime napredka v gospodarstvu, je bolj bistre glave in zlahtnejega srca. On bo svoja opravila in spremembe si v gospodarsko knjigo zapisoval; red in snago ljubil; iz knjige se na koncu leta prepičal, ali gre gospodarstvo naprej ali nazaj; on ne bo imel časa se s sosedi pripraviti, jim krivice na mejnikih ali jih posestvih vzrokovati, jemu je znano, ker jaz nočem, tudi drugemu ni ljubo. On se bo doma in drugde svoje pobožnosti, zmernosti in pravičnosti držal, ter sploh kristjansko vedenje razširjal. To mu bo naj večja čast in slava, ki mu ob enem blagoslov božji donaša in ga v pravi blagostan posadi.

Nasproti se pa varujte, predraga dekleta! nemškutarjev kot strupenega gada in samega telesnega vraga. Takemu človeku ni nič presveto; on se ne boji ne Boga, tem manj pa vraga, magari se trdni katoliški kristjan imenovati želi. On proda sebe, družino, svoj narod, še Bog mu je na prodaj: vse to jegove krivice pričajo, ki jih počenja in dela. S takim človekom se ne da v miru živeti. On trdi: Nemci smo! a ne s svojimi otroci, tim manj pa s sosedi se zamore brez Slovenščine pogovarjati; on sili z nemškimi spisi, ki so prave pesti na slovensko oko; kakor bi 19. §. v državnih osnovnih postavah ne bilo. — On povdarja nemško vladarstvo in ne prevede pravice: vsakemu narodu svoje itd.

Kaj neki bi bilo, ako bi po tem dosledno, kateri mašnik trdim Slovincem po nemški pridigoval, jih spovedoval in sploh učil! Ali ga ne bi ve ženske z burkljami iz crkve izpodile? In po pravici, saj bi se le norca iz vas delal. — Jaz sem pred 18 leti enkrat na Nemškem samo nektare proste besede, kakor jih v vsaki vasi različne imajo, povedal; pa hitro so pravili: za norce nas ima; čeravno sem jim bil s svojo Nemščino trdi "Mooskirchner". — A Slovenec se ne bi smel ganoti vkljub 19. §.!

Trd Slovenec toraj vaš mož naj bo, kakor ste ve pridne Slovenke. V Arnežu sem našel eno kmečko družino, kjer si je Nemec trdo Slovenko za ženo izvolil; in bila je vsa družina slovenska. Na drugo sem pa naletel, kder si je Ne-

mica Slovenca za moža vzela, in povsod je tedaj Nemščina vladala: tolik je razloček na tem.

To sem vam hotel, vrle Slovenke, že zdavnej povedati. Pa mi morda ktera poreče: „Še sedaj so tvoje želje in opomeni veliko prezgodaj, in nekteri za nas celo nepotrebni“. Zna biti, ji odgovorim, ktera zamore zapopasti, naj zapopade; jaz sem svoje dolžnost storil, ti pa se ravnaj kakor ti je drago. Le ne hudi se, ako s sramoto pobegniti moraš, kedar te druga prekosi; med tem si pasama naj več škodena-rejaš.

Slovenke! pomislite: Vas žensk je navadno več nego moškega spola. In kakor sem celo od sebičnega Nemca, ki bi naj raje ves svet v Nemški koš vrgel, sestavljeno število Slovencev čital: je nas Slovencev 1,200.000. Po takem vze-mimo ženskega spola le sedem sto tisoč; in ako vsaka samo 5 kr. skozi leto prigospodinji, je pet in trideset tisoč gld. po vsej Slovenji! — Lahko bi pa vsaka ženska po čez vzeto 2 gld. prigospodinila skozi leto z tem, če si sama šivilje, pere, nogavice plete itd. Kar bi toraj 1 milijon 4 sto tisoč gld. zneslo! — Ne mislite: Kaj bodo šivilje, perice itd. počele, ako si same vse to večidel narejate. Kaj so pa vozači storili, ko so železnice nastale? Drugih reči so se pridni in skrbni ljudje poprijeli. Ravno tako bodo tudi te umetnice kaj boljšega iztuhale — in ve jih spet ne bote hitro do-spele. K temu še je vaš strah za nje prezgodaj. Bog hotel, naj bi se zmed vas le nekaj jih zdramilo, ki bi se vadile v tih omenjenih rečeh, ker tako vse raje polževo pot lazi, kar je koristno in dobro, nego čvrsto poprime spoznane resnice.

Negova 29. avgusta 1868.

Fr. Jančar, kaplan.

Nekaj o reji goveje živine.

(Z ozirom na južne kraje spodnje Štajarske.)

Našim kmetovavcem se v časih slabo godi, pritožujejo se dostikrat o slabi letini; a naj hujše jim je vendar, kadar treba davke plačati, pa denarjev nimajo. — Vsakdanja pri-tožba naših gospodarjev.

Ako se človek malo ozre, vidi kmeta v kakšnih okol-šinah se znajde. — Mislim toraj da mi ne bote zamerili, če malo našo živinorejo v misli vzamem, saj živina, posebno pa goveja, je kmetu za zemljiščem naj znamenitnejši del je-ovega premoženja. Nikakor toraj ni prav, da naši slovenski kmetje živinorejo tako malo čislajo, ko se vendar po slov. časnikih i knjigah tolikokrat uči in priporoča kako naj se je primejo.

Skoraj zmiraj ima lepa živina dobro ceno, in če se ne proda vino, pšenica ali turščica je pri živini kaj upanja dnar-jev dobiti.

Ako je temu tako, zakaj pa se pri nas vidi tako borna živina, zakaj so blevi tako narodni in sploh ne taki, ko bi imeli biti, zakaj se travniki ne gnojijo? Mislite dragi kmetje! da je povsod tako in da pri nas ne more boljše biti? Kratko nikar. Kdor je videl goveda naših zgornjih Štajarjcev, Ko-rošcev ali pa celo Švicerske, mi bode rad pritrdil na katero stopnjo se živinoreja pripeljati da. Tudi pri nas bi bila lahko živina boljša in lepša nego je, ako bi se kmetje umne živinoreje poprijeli. Bi li ne bilo to jim na korist, jih mlaj-šim pa v poduk?

Poznam župnika, ki je pred nekaj leti kupil prav lepih krav pa tudi bika imenitnega koroškega rodu. Za navadno plačilo je mogel za plemenjenje vsak imenovanega bika do-biti. Ni mar bila to lepa priložnost, si naša domača goveda požlahtniti, saj za nektare? Naši kmetje pa so le roke kri-žem držali. Le malo se jih je omenjene priložnosti poslužilo, in še ti ne stanovito, kakor to tirja umna živinoreja — tim se ni barva dopadla, drugi pa so imeli tudi dokaj praz-nih izgovorov — in taka je žalibog povsod.

Pa umnejši kmet, si da vendar tudi kaj dopovedati, bi rad imel lepo živino pa ne premore si kupiti govedo, holand-skega, švicarskega, štajarskega ali koroškega plodu; doma vzrediti lepe živine pa ne ume.

Kako pa si zamore gospodar dobro in lepo živino iz do-mače vzrediti?

Dr. Bleiweis-ova knjiga „Nauk odreja domače živine“ na to takole odgovarja: Kakor vedna luč, naj sveti gospo-darju sledeče poglavitno vodilo v živinoreji:

Pari naj bolje in naj lepšo živino z naj bolje in naj lepšo, in pa vsikdar enako z enako. Tega vodila se bo pa držal, ako

1. si izmed svoje živine ali kakošne druge domače iz-bero za plemo tako, ki ima tiste dobre in lepe lastnosti, kte-rih si želi; tudi majhnih napak naj se ogibljuje kar naj bolj more;

2. tako naj ravna stanovitno od roda do roda, pleme-njenje v bližnji žlahtilepe živine ohrani naj bolj to zaželeno stanovitnost, ker živina edine krvi se naj bolj vjema;

3. si je izbral gospodar dobro in lepo živino, in ima te-daj, tako rekoč dobro blago, naj jo dobro redi (a ne pita ali debeli), pridno čedi in snaži in v vsem marljivo oskr-buje;

4. nikar naj premlade ne spušča po plemenu, ampak v pravi starosti, kadar se je poželenje po plemenu spet in spet in pa močno oglasilo (prava starost in čas goveda po ple-menu pustiti je: za manjše in srednje krave, kadar so eno leto in pol ali dve leti stare, za velike pa ne predenj do pol-nijo dve leti.)

5. Kakor premlada živina ni za plemo, tako pa tudi prestara ne, ker na unem kakor na tem koncu ni prave moči; tam je že ni, tukaj je še ni. Š--c.

Gospodarske stvari.

Kako se hrani krompir in repa?

Hranjenje krompirja in repe je trojno: shrani se v kle-teh, v jamah in v — kopah. — Ne glede na to, da je pri gospodarstvih, kjer se korenja, krompirja, repe itd. obilno prideluje in tedaj veliko prostora potrebuje, shranjenje v kletih, kjer se tudi previsoko ne sme kopičiti, drago, se tudi v kopah bolj pokvari kakor v kletih. Shranjenje v globokih jamah ravno tako ne kaže, kakor v kletnih prostorih. Različni kmetje so mi pravili, da jim debela repa v jami dostikrat gnije. Vzrok temu je prvič, ker se v debelovju dosti vode nahaja in drugič ker repa, krompir itd. v takih jamah na visoko nadelan ne more za-dosti hlapeti. Čim bolj suh in ohlajen pride v shrambo, ktera sama mora nekoliko vlažna in hladna biti, tem več je gnjilobe varen. Ker pa vsaka podzemljica kmalo ko se spravi se začne potiti, zatoraj se mora kolikor le mogoče za pri-merno odstranjenje vodnega hlapa skrbeti, kar se zgodi naj brž v dobro napravljenih — kopah. In sicer takole: Na ravnem prostoru se krompir ali repa nakopiči, tako da na-stanejo strehi podobne kope, ki obsegajo odspod 6—8 čev-ljev in so 4—6 čevljev visoke; pokrijejo te s slamo, ki se mora odspodaj malo bolj na debelo djati, ker iz zemlje mrz naj bolj pritiska in po tem z nekoliko z zemljo. Slama od živine prejedena je naj boljša za tako prekriva-nje, ker se je ne držijo rade miši. Hlapne cevi v kope davati, da bi se gazi odstranili, je zlo škodljivo in napačno, ker se hlapi na hladnih cevih v vodo spre-menijo in po takem gnjilobo krompirja, repe, korenja itd. pospešijo. Naj boljše je, — kope — hitro pokriti, da se luč in toplota zadržite. Zemlja se naj poravna in po-tolče, da postane gladka za dež. Ako zima pritiskuje, se kope pokrijejo z zemljo tako na debelo, ko globoko v onih krajih dno zmerzne. Ker po takem okoli vsake kope jarek na-stane, v katerem se voda zbira, leži sad na celo suhem. Ka-kor skušnje kažejo, je tako gnjilobe in prerane cime naj bolj zavarovan. Po klitvi se pa krompirju, korenju itd. živne snovi jemljejo, za česar voljo cimnato sadovje nima polne vrednosti, kar se hrane tiče. Z druge strani spet so skušnje za gotovo kazale, da sadovje, ki se je spomladi brez cime zadržalo, dosti vode zgubivši zmiraj močnejše prihaja in več hrane v sebi ima kakor enaka mera novega. Tudi to se mora pri premeri hrane prevdarjati.

Sadjereja.

Da jabelka, hruške in slive ne bodo črvive, naj se onda, kedar drevo začne cvesti, poskropi cvetje z vodo in z octom, t. j. naj se vzame eden del octa in devet delov vode, zmešano se naj vlije v škropilnico in se naj škropijo cvetni popki.

Nemški kmetiški časnik „Fr. G. K.“ trdi, da se dajo celo brez škode presaditi tudi večja sadovna dre-